

Сегашниот контингент на странските работници во земјите од Западна Европа се проценува на околу 15 милиони лица и, главно, е формиран во последните петнаесетина години. Во овој број се наоѓаат и околу 1,1 милион наши сонародници или околу 5% од населението на државата, кои најмасовно емигрирале во периодот од 1968 до 1973 година. Мигрантскиот контингент во почетокот бил исклучително составен од работоспособно население (9/10) од помлада возраст и без членови на семејството. Но со оддолжување на привремената вработеност и трајните преседувања настанува возобновување на природната репродукција и појава на втора и трета генерација на мигрантската популација. На тој начин, со самобновување на мигрантското население се формира постојан извор на работната сила. Според некои анализи, до 2000. година на Западна Европа ќе ѝ бидат потребни 6—7 милиони странски работници. Најголем дел од оваа работна сила ќе се формира од постојните економски мигранти, со оглед на тоа дека само 50—60% од иселениците од првата генерација и многу помалку од нивните деца ќе се вратат во своите татковини.

*
* *

Бројот на вработените лица во СР Македонија во периодот од 1973 до 1979 година се зголемил за 120 854, односно 42,0%. Просечно годишно бројот на вработените се наголемувал со стапка од 7,0%. Како резултат на тоа, на крајот од 1979 година, вкупниот број изнесувал 410 424 работници, што значи дека секој петти жител од нашата Република е во работен однос. Највисоко учество на вработени лица во вкупниот број на населението во 1979 година имаат општините Штип (39,8%), Скопје (33,4%), Гевгелија (33,4%), Неготино (31,4%) итн., а најниско општините: Македонски Брод (8,0%), Демир Хисар (9,6%), Гостивар (11,2%), Тетово (12,3%), Крушево (13,4%) итн.

Во вкупниот број вработени кон крајот на 1980 година, лицата вработени во стопанските дејности учествуваат со повеќе од 4/5 или поточно 331 762 работника. Од тој број на вработените во индустријата и рударството отпаѓа 149 155 работници или 44,9%. Приближно 1/3 од индустриските работници се вработени во индустриските капацитети лоцирани во главниот град на Републиката.

На вработените, пак, во градежништвото отпаѓа 51 220 работници или 15,4%, што значи дека на секој седум вработени лица доаѓа еден работник од градежната струка. Денес во СР Македонија индустријата и градежништвото апсорбираат нешто помалку од 2/3 од вкупниот број работници во стопанските дејности. Од другите дејности, според бројот на вработените, следат: трговијата (12,1% од вкупниот број вработени), земјоделството и рибарството 9,0%, сообраќајот и врските 6,5% и др.

*
* *

Во нестопанските дејности се вработени 70 029 лица или 17,4% од вкупниот број вработени. Најголем број работници, односно нешто помалку 1/2 или поточно 31 932 лица се вработени во образованието, науката, културата и информациите. Помалку од 1/3, односно 20 379 работници се вработени во здравството и социјалните дејности, додека другите 17 718 работници припаѓаат на дејностите на општествено-политичките организации и заедници, СИЗ-овите и др.

*
* *

Бројот на моторните возила во периодот од 1966 до 1977 во нашата држава се наголемил од 386 илјади на 2 445 илјади или просечно годишно се наголемуваат за 16%. Од вкупниот број, повеќе од 4/5 од возилата се во приватна сопственост. Во просек во 1977 година на едно патничко возило до-

аѓале по 11 лица, спрема 105 жители во 1965 година.

Во СР Македонија во 1977 година се регистрирани 147 илјади моторни возила, што е седум пати повеќе отколку во 1965 година, или според проценката на 14 жители доаѓало по едно возило.

*
* *

Вкупната должина на патиштата во нашата држава во 1977 година изнесувала 104 285 км. Приближно 1/2 од патната мрежа, односно 44 761 км се асфалтирани, бетонски или патишта обложени со коцка, 34 669 км од патиштата се изградени со толченик, додека 1/4 или 24 855 км од патиштата се од послаб квалитет.

Според категоризацијата, на магистралните патни правци отпаѓа 14 343 км (во која должина се вброени и првите километри од најсовремените автопати кои во последниве години засилено се изградуваат), патиштата со регионален карактер имаат должина од 32 126 км или нешто помалку од 1/3 од вкупната должина, додека 54 816 км, односно повеќе од половината од должината на патиштата во нашата држава отпаѓа на локалните патни правци.

Во последните години, по главниот магистрален патен правец што минува низ нашата земја, а ги поврзува Блискиот и Средниот Исток со Западна и Централна Европа, средно во текот на една

година минуваат 13—15 милиони моторни возила.

Васил Даскаловски

Според најновите податоци, во 1980 година на земјината површина живееле 4 415 милијарди луѓе. Според оценката на стручњациите во 1990 година се предвидува дека на земјината површина ќе живеат околу 6,2 милијарди луѓе. Досегашните податоци укажуваат на тоа дека населението најбрзо го зголемуваат латинскоамериканските и африканските земји. Така, на пример, Мозамбик во 1964 година имал 6 300 000 жители, а според првиот попис на населението во август 1980 год. оваа земја брзо 12 130 000 жители или двојно повеќе. Половината од неговото население е помладо од 15 години. И со Етиопија ситуацијата е слична. Оваа Африканска земја во 1964 година имала 21 800 000 жители а во 1980 год. таа имала 50 824 400 жители.

Наспроти тоа, земјите од Западна Европа се одликуваат со доста мал броен пораст на населението. На пример, СР Германија во периодот од 1970 до 1979 година населението бројно го зголемува за 1 270 000 ж., Швајцарија за 60 000, Австрија за 54 000 ж., Велика Британија во периодот од 1971 до 1978 година своето население го зголемила за 320 000 жители.

Енергетските сировини во современиот свет им задаваат големи тешкотии како на развиените така и на земјите во развој. Иако, состојбата со овие сировини е мошне тешка и сложена, сепак, производството на јагленот како енергетска сировина е во опаѓање, особено во развиените земји. Во 1977

година САД произведе вкупно 630 289 000 тони а СР Германија во истиот период произвела 214 610 000 тони јаглен. Во 1978 година САД го намалиле производството на јаглен за 37 000 000 тони а СР Германија за 7 104 000 тони јаглен. Наспроти тоа Советскиот Сојуз во 1978 година вкупно произвел 665 000 000 тони а во 1980 год. неговото производство е зголемено за 85 000 000 тони, или вкупно произвел 745 000 000 тони јаглен. Советскиот Сојуз и понатаму планира да го зголеми своето производство. Така, на пример, во Конскоачинскиот басен се планира изградба на 6—8 термоцентрали кои ќе бидат со инсталирана сила од по 6 400 МВЧ, односно секоја од нив ќе биде поголема од моментно најголемата хидроцентрала на светот „Крајнојарскаја“.

* * *

Во 1978 година помеѓу африканскиот континент и Арабискиот Полуостров, поточно на просторот помеѓу Аденскиот Залив и протокот Бабел-Мандеб се случиле повеќе од 800 земјотреси. Како последица на тоа се формирале 20 пукнатини паралелно со Црвеното Море. Од 7 до 14 ноември истата година на една од пукнатините се појавило вулканско возвишение, кое било составено од високо кристалеста магма, која во себе не содржела многу хлор и вода, а исто така било забележано и избивање на гасови. Врз основа на ваквите појави што се случуваат на овој простор се претпоставува дека Црвеното Море постепено се претвора во океански басен.

*
* *

Од крајот на минатиот век површината на Токискиот Залив постојано се намалува. Тогаш заливот зафакал површина од 1500 км² и денес неговата површина е намалена за 20%. Најголемиот дел од заливот е засипан и е претворен во сушно земјиште. На тој простор денес Јапонците изградиле бројни индустриски објекти, складови, ги продолжиле железничките линии и слично. Меѓутоа, заливот не е толку мален од брегот туку од изградбата на островот Огасима кој зафака површина од 515 ха. За неговата изнува сè позагадена а како последен³ песок, со што длабочината на морето достигнала 15 метри. На островот биле изградени печки за топење на метал од кои се добивало по 3 милиони тони. Некогаш овој залив претставувал главен извор на храна од кого егзистирале околу 15 илјади рибари. Денес, со изградбата на индустриските објекти, чини отпадни води се ифрлаат во овој залив, водата станува сè позагадена а како последица на тоа рибите сè повеќе исчезнуваат.

*
* *

Надворешно трговската размена помеѓу Советскиот Сојуз и земјите од Западна Европа од година во година станува сè поголема. Заемната размена во 1979 година достигнала вредност од 25,7 милијарди рубљи. Советскиот Сојуз во овие земји извршил извоз на стока во вредност од 12,5 милијарди а увозот во вредност од 13,2 милијарди рубљи. Најголема трговска

размена остварил со СР Германија во вредност од 4,2 милијарди, со Франција 2,6 милијарди, со Финска 2,2 милијарди и со Италија 2,2 милијарди рубљи.

*
* *

Во Југославија во 1979 година вкупно биле вработени 5 615 000 луѓе или секој четврти Југословен. Најголем број вработени имала СР Србија 1 421 000, потоа СР Хрватска 1 370 000, СР Босна и Херцеговина 798 000, СР Словенија 778 000, САП Војводина 548 000, СР Македонија 409 000, САП Косово 168 000 и СР Црна Гора 121 000 вработени.

Меѓутоа, според учеството на вработените во вкупниот број на населението во најповолна состојба е СР Словенија со 38,6%, СР Хрватска со 29,8%, САП Војводина со 26,6%, СР Србија со 24,4%, СР Црна Гора со 20,3%, СР Босна и Херцеговина со 19,1%, СР Македонија со 16,6% а на последно место е САП Косово со 6,6% вработени од вкупниот број на населението.

*
* *

На 1 мај 1980 година за првпат беше пуштена во пробно производство ТЕ „Осломеј“. Таа како сировина ќе го користи јагленот од истоимениот рудник, од кој годишно ќе се експлоатира по 1 200 000 тони јаглен. Термоелектраната со редовно производство започна оваа година (1981 г.). Секоја година оваа ТЕ ќе произведува по 660 000 000 квч. електрична енергија. Добиената енергија е од големо значење за СР Македонија.

* * *

Тутунопроизводството во СР Македонија во последните години е во постојано опаѓање. Во 1975 год. вкупно биле произведени 34 126 тони а во 1980 година само 26 000 т. или 8 126 тони тутун помалку. Напоредно со опаѓањето на вкупното производство намален е просечниот принос по 1 хектар. Така, на пример, во 1976 год. од 1 ха било добиено по 10,3 МЦ а во 1980 година 8,8 МЦ што е за 1,5 МЦ помалку.

* * *

СР Македонија во 1980 година извршила извоз на стока на странските пазари во вредност од 11 348 750 000 динари а во исто време увоз во вредн. од 21 130 000 000 динари. Во однос на 1979 година се забележува тенденција на подобрување на стоковната размена со странство. Така, извозот пораснал за 19,9% а увозот во исто време опаднал за 7,4%.

Драган Василевски

Во месец септември 1982 година Нигерија ќе добие нов главен град. Седиштето на нигериската влада од Лагос ќе биде преместено во Абуџа. Абуџа ќе биде подигната во централниот дел на земјата, на истоименото плато, околу 600 километри северно од Лагос. За само една година Абуџа треба да прерасне во град од 10 000 жители со сите министерства. Со Абуџа, Нигерија не ќе добие само престолнина вредна на

нејзиниот углед во Африка и светот, туку и гаранција за сигурна иднина. Имено, овој „политички град“ ќе биде подигнат на сојузна територија која не ѝ припаѓа на ниедна од 19-те држави кои ја сочинуваат денешна Нигерија, ќе биде симбол на единство на три големи етнички групи, 250 племиња, исто толку јазици и неколку религии.

Според проценките на Сојузниот завод за статистика, СФРЈ, заклучно со 31 декември 1980 година имала 22 442 000 жители. Во однос на состојбата од 31. 12. 1979 година, бројот на Југословените е зголемен за 181 000. Се проценува дека Босна и Херцеговина има 4 247 000 жители, Црна Гора 599 000, Хрватска 4 628 000, Македонија 1 903 000, Словенија 1 844 000 потесната територија на Србија 5 575 000, Косово 1 626 000 и Војводина 2 020 000 жители. Статистичарите во овие бројки ги пресметале државјаните на СФРЈ кои се наоѓаат на привремена работа во странство, како и членовите на семејствата што се со нив. Миграциите помеѓу одделни подрачја во Југославија не се земен предвид.

Наталитетот на населението на Југославија и натаму опаѓа полка во сите подрачја. Во 1980 година на 1 000 жители имало 16,9 живородени деца. Сојузниот завод за статистика изработил и прогноза за зголемување на населението во наредните десет години и според таа проценка во средината на 1990 година ќе има 24 100 000 жители.

Земјоделството и индустријата во средишниот дел на САП Косо-

во до крајот на 1981 година ќе до-бијат значаен објект, а тоа е хид-росистемот „Ибар“. Досега напo-лно завршени и спремни за експло-атација се :браната и вештачкото езеро „Газиводе“, која годишно ќе произведува околу 95 милиони ки-ловатчасови електрична енергија. До 31 октомври 1981 година ќе се завршат и главните канали за до-вод на вода од езерото „Газиводе“ до индустриските постројки во „Трепча“ и косовските термоцен-трални. Се предвидува дека со хи-дросистемот „Ибар“ ќе се навод-нуваат околу 20 000 хектари ора-ници, а сегашните приноси би се зголемиле за околу три пати.

Судејќи по досега изведените работи и темпо на работа први-те киловати од ХЕ „Гердап II“ ќе потечат кон крајот на 1983 годи-на, а потоа сукцесивно ќе се пуш-таат во погон и другите агрегати. Во почетокот на 1986 година ХЕ „Гердап II“ ќе биде во состојба да произведува околу 1,3 милијар-ди киловатчасови струја за на-шето и исто толку за румунското електростопанство.

Индустријата за хемиски про-изводи од Прахово за идните пет години планира зголемување на минерални ѓубрива од сегашните 120 000 тони до крајот на ова пет-годиште ќе се зголеми на 140 000 тони годишно. Истовремено, про-изводството на фосфорна кисели-на ќе биде зголемено на 100 000 тони годишно.

Во Прахово се разгледуваат можностите за почеток на произ-водство на уште некои произво-ди, како на 100 тони уран годиш-но и изградба на фабрика за де-тергенти во која годишно би се

произведувало 50 000 тони на овој баран производ. Во идните години планирано е производство на уште 5 000 тони фосфорни соли и околу 3 000 тони пестициди.

Во Сомбор до крајот на 1982 го-дина ќе се изгради фабрика за преработка на месо и зеленчук. Новата фабрика за храна на паза-рот ќе му испорачува околу 40 000 тони преработено месо и зеленчук. Се смета дека на територијата на Сомборската општина без тешко-тии ќе се искористи пазарниот вишок на 8 000 вагони пченка, што овозможува одгледување на 250 000 свињи без посебно органи-зирање и вложување средства.

Македонија со големиот број природни и вештачки езера, бла-га клима и риболовната традици-ја има идеални услови за развој на индустрискиот риболов. Со по-веќе од 46 000 хектари природни површини, околу 6 000 хектари вештачки езера и речиси 2 000 хек-тари речни водни површини, го-дишно во Македонија би може-ло да се уловат најмалку 4 000 то-ни риба. Сегашниот годишен улов од 1,7 илјади тони е поразителен. Тоа значи дека секој жител го-дишно консумира одвај 900 грама риба, што е под секој светски просек. За да се подобри сегаш-ната состојба, до 1985 година ќе се изврши порибување и ќе се изградат нови рибници. Во наред-ните години, во Охридското и дру-гите езера ќе се пуштаат по 300 до 500 илјади крапови и милион млади пастрмки. Во Дојранското Езеро, каде условите за живот се посецифични и има доста расти-телна храна, се предвидува да се пушти бел амур.

Татјана Темелкоска